

НАУЧНИ РАДОВИ

Баухаус и његова рефлексија на формирање уметничких пракси | Soft Power Architecture : (Un)intentional and Incidental in Culture Relations Policies | Зареднички простори у развоју вишепородичног стамбеног склопа | Урбанистичке иновације из Генералног плана 2003 | Планирање, опремање и вредновање споменика НОБ-а у Угослављу | Ка вишем квалитету социјалне станоградње у Србији

АРХИТЕКТУРА

Врхунски домети ауторског пара Миленије и Дарка Марушића под окриљем ИАУС-а

АКТУЕЛНОСТИ

Приказ изложбе поводом јубилеја 65 година Института за архитектуру и урбанизам Србије 1954-2019 | Приказ изложбе: 100 година Баухауса | 0 пројекту CLEVER Нове књиге





## АРХИТЕКТУРА И УРБАНИЗАМ 49-2019

Часопис за архитектуру, урбанизам и просторно планирање

<b>Главни и одговорни уредник</b>	Мила Пуцар, ИАУС, Београд
<b>Технички уредник</b>	Ана Никовић, ИАУС, Београд
<b>Секретар</b>	Милена Милинковић, ИАУС, Београд
<b>Лектура</b>	Дафина Жагар Марков
<b>Дизајн часописа и прелом</b>	Сања Симоновић Алфиревић, ИАУС, Београд
<b>Корице</b>	© Copyright 2019, Сања Симоновић Алфиревић, ИАУС, Београд
<b>Издавач</b>	Институт за архитектуру и урбанизам Србије (ИАУС)
<b>За издавача</b>	Саша Милијић, директор ИАУС-а
<b>Адреса редакције</b>	Институт за архитектуру и урбанизам Србије, Архитектура и урбанизам 11000 Београд, Булевар краља Александра 73/II
<b>Контакт</b>	Телефони: 011/ 3207-303, 3207-310, факс: 3370-203 e-mail: pucarmila@gmail.com, anan@iaus.ac.rs milenam@iaus.ac.rs www.iaus.ac.rs
<b>Штампа</b>	Планета принт д.о.о.
<b>Издавачки савет ИАУСа</b>	
<b>Председник</b>	Јасна Петрић, ИАУС, Београд
<b>Заменик председника</b>	Ана Никовић, ИАУС, Београд
<b>Секретар</b>	Милена Милинковић, ИАУС, Београд

**Бранислав Бајат**, Грађевински факултет, Универзитет у Београду; **Миодраг Вујошевић**, ИАУС, Београд; **Мирјана Деветаковић**, Архитектонски факултет, Универзитет у Београду; **Бранка Димитријевић**, University of Strathclyde, Department of Architecture and Building Science, Glasgow, UK; **Бошко Јосимовић**, ИАУС, Београд; **Никола Крунић**, ИАУС, Београд; **Ксенија Лаловић**, Архитектонски факултет, Универзитет у Београду; **Јелена Луковић**, Географски факултет, Универзитет у Београду; **Божидар Манић**, ИАУС, Београд; **Игор Марић**, ИАУС, Београд; **Тамара Маричић**, ИАУС, Београд; **Саша Милијић**, ИАУС, Београд; **Зорица Недовић-Будић**, University College Dublin, School of Geography, Planning and Environmental Policy, Dublin, Ireland; **Марина Ненковић-Ризнић**, ИАУС, Београд; **Мина Петровић**, Филозофски факултет, Универзитет у Београду; **Мила Пуцар**, ИАУС, Београд; **Ратко Ристић**, Шумарски факултет, Универзитет у Београду; **Борислав Стојков**, Београд; **Драгутин Тошић**, Географски факултет, Универзитет у Београду; **Милорад Филиповић**, Економски факултет, Универзитет у Београду; **Тијана Црнчевић**, ИАУС, Београд; **Омиљена Џелебчић**, ИАУС, Београд.

### Чланови уредништва

**Bálint Bachmann**, University of Pécs, Faculty of Engineering and Information Technology, Pécs, Hungary; **Љиљана Благојевић**; **Тања Бајић**, ИАУС, Београд; **Duško Vognović**, Professor na UNITEC-u, Auckland, New Zealand; **Душан Вуксановић**, Архитектонски факултет, Универзитет у Подгорици, Crna Gora; **Миодраг Вујошевић**, ИАУС, Београд; **Andrey G.Vaytens**, Chief of the Chair of Urban Design, Saint Petersburg State, University of Architecture and Civil Engineering, Russia; **Мирјана Деветаковић**, Архитектонски факултет, Универзитет у Београду; **Бранка Димитријевић**, Department of Architecture, University of Strathclyde, Glasgow, UK; **Дарко Реба**, Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду; **Александар Иванчић**, Aiguasol Ingeniería, Sistemas Avanzats d'Energia Solar Térmica SCCL, Barcelona, Spain; **Милица Јовановић Поповић**, Архитектонски факултет, Универзитет у Београду; **Бошко Јосимовић**, ИАУС, Београд; **Александар Кековић**, Грађевинско архитектонски факултет, Универзитет у Нишу; **Бранислава Ковачевић**, ИАУС, Београд; **Elina Krasilnikova**, Department of Urbanism and Theory of Architecture, Volgograd State University of Architectural and Civil Engineering - Institute of Architecture and Urban development, Volgograd, Russia, Chief Researcher Moscow Region "Research Urban Planning and Design Institute "(SUO "NIPI Urban Development"), Moscow, Russia; **Никола Крунић**, ИАУС, Београд; **Марија Максин**, ИАУС, Београд; **Божидар Манић**, ИАУС, Београд; **Дијана Милашиновић Марић**, Факултет техничких наука, Одсек: Архитектура, Универзитет у Косовској Митровици; **Игор Марић**, ИАУС, Београд; **Марија Маруна**, Архитектонски факултет, Универзитет у Београду; **Владимир Миленковић**, Архитектонски факултет, Универзитет у Београду; **Florian Nepravishita**, Department of Architecture, Polytechnic University of Tirana, Albania; **Марина Ненковић-Ризнић**, ИАУС, Београд; **Александар Радевски**, Архитектонски факултет, Универзитет Св. Кирил и Методије, Скопље, Македонија; **Борис Радић**, Шумарски факултет, Универзитет у Београду; **Сања Симоновић Алфиревић**, ИАУС, Београд; **Миленко Станковић**, Архитектонско-грађевински факултет у Бањалуци, Република Српска; **Драгутин Тошић**, Географски Факултет, Одсек за просторно планирање, Универзитет у Београду; **Омиљена Џелебчић**, ИАУС, Београд.

### Листа рецензената

**Рујица Богдановић**, професор емеритус, Универзитет „Унион – Никола Тесла“ у Београду, ФГМ Архитектура; **Serkan Gunes**, Associate professor, Gazi University, Ankara; **Зоран Ђукановић**, ванредни професор, Архитектонски факултет, Универзитет у Београду; **Владимир Мако** редовни професор, Архитектонски факултет, Универзитет у Београду; **Божидар Манић**, научни сарадник, ИАУС; **Дијана Милашиновић Марић**, ванредни професор; **Ана Никезић**, ванредни професор, Архитектонски факултет, Универзитет у Београду; **Ана Никовић**, виши научни сарадник, ИАУС; **Мила Пуцар**, научни саветник, ИАУС; **Дарко Реба**; редовни професор, Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду; **Сања Симоновић Алфиревић**, научни сарадник, ИАУС; **Тијана Црнчевић**, виши научни сарадник, ИАУС; **Наташа Чолић**, научни сарадник, ИАУС

Београд, децембар 2019.

Часопис се размењује са већим бројем институција у иностраним земљама. У финансирању часописа учествовало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

с а д р ж а ј

- 05 **Уводник / Editorial**  
Мила Пуцар
- н а у ч н и р а д о в и
- 07 **Баухаус и његова рефлексја на формирање уметничких пракси на екс-југословенским културним просторима**  
Оригиналан научни рад  
Бошко Дробњак, Марко Николић
- 18 **Soft Power Architecture: (Un)intentional and Incidental in Culture Relations Policies**  
Оригиналан научни рад  
Иван Филиповић, Драгана Васиљевић Томић
- 32 **Заједнички простори у развоју вишепородичног стамбеног склопа**  
Оригиналан научни рад  
Борјан Бранков
- 40 **Урбанистичке иновације из Генералног плана 2003: Чување идентитета Београда**  
Прегледни рад  
Владимир Мацура, Борислав Стојков, Јасминка Цвејић, Јованка Ђорђевић Цигановић, Вера Михаљевић, Миодраг Ференчак, Нађа Куртовић Фолић, Божидар Стојановић, Злата Вуксановић-Мацура, Душан Милановић, Дијана Милашиновић Марић
- 60 **Планирање, опремање и вредновање споменика НОБ-а у Југославији**  
Кратко или претходно саопштење  
Вук Гарача, Светлана Вукосав, Милан Брадић, Јелена Тепавчевић
- 70 **Ка вишем квалитету социјалне станоградње у Србији: Објекат за социјално становање у Пожаревцу**  
Научна критика, полемика и осврт  
Александру Вуја
- а р х и т е к т у р а
- 77 **Врхунски домети ауторског пара Миленије и Дарка Марушића под окриљем ИАУС-а**  
Милорад Јевтић
- а к т у е л н о с т и
- 83 **Приказ изложбе поводом јубилеја 65 година Института за архитектуру и урбанизам Србије 1954-2019**  
Божидар Манић
- 86 **Приказ изложбе: 100 година Баухауса: контекстуализације и ре-контекстуализације Баухауса у југословенском уметничком простору**  
Бошко Дробњак
- 88 **О ПРОЈЕКТУ CLEVER - Co-designing smart Local solutions for Exploiting Values and Enhancing Resilience**  
Учесници у пројекту (ИАУС): Божидар Манић, Наташа Чолић, Ана Никовић, Борјан Бранков
- н о в е к њ и г е
- 91 **Архитектура и студије извођења: аспект перформативности / Сања Симоновић Алфировић**  
Приказ књиге: Владимир Стевановић

## **O PROJEKTU CLEVER – CO-DESIGNING SMART LOCAL SOLUTIONS FOR EXPLOITING VALUES AND ENHANCING RESILIENCE**

### **ABOUT THE PROJECT CLEVER – CO-DESIGNING SMART LOCAL SOLUTIONS FOR EXPLOITING VALUES AND ENHANCING RESILIENCE**

Учесници у пројекту (ИАУС): Божидар Манић, Наташа Чолић, Ана Никовић, Борјан Бранков\*

Project participants (IAUS): Božidar Manić, Nataša Čolić, Ana Niković, Borjan Brankov

Институт за архитектуру и урбанизам Србије (ИАУС) је у току 2018/2019 год. био укључен као партнер у пројекат *CLEVER – Co-designing smart Local solutions for Exploiting Values and Enhancing Resilience (Seed Money Facility Interreg Danube Transnational Programme, Project code DTP-SMF1-187)*. Пројекат је из Програма дунавске сарадње (INTERREG, *Danube Transnational Programme*) суфинансиран од стране фондова Европске уније (ERDF, IPA) и реализован кроз сарадњу партнера из Румуније (општина Баја Маре), Хрватске (Развојна агенција Сјевер, Вараждин) и Србије (ИАУС, Београд) у периоду од септембра 2018. до августа 2019. године. Пројекат има за циљ јачање институционалних капацитета у области управљања урбаним развојем. Будући да се класификује као припремни пројекат (Seed Money Facility), сврха CLEVER пројекта је да пружи подршку у припреми главног пројекта који се бави спровођењем стратегија урбане регенерације јавног простора у партнерским градовима кроз транснационални оквир који се заснива на партиципацији, управљању, јавно-приватном партнерству, као и на инструментима за финансирање урбаног развоја.

Процес рада у оквиру пројекта је подразумевао заједничко ангажовање партнера на дефинисању проблема и приоритизацији потенцијала урбаног развоја у партнерским градовима, а затим и препознавање оквира за спровођење концепта паметног града на основу анализе могућности за хоризонталну, вертикалну и просторну интеграцију кључних активности, мера и извора финансирања урбаног развоја. Идентификовани су индивидуални и институционални капацитети локалне управе и стејхолдера са циљем да се подстичу бољи односи између главних актера у урбаном развоју. У току пројекта, партнери су развили детаљан извештај о стању у области паметних градова, који се састоји од: анализе статуса дигиталног града у савременим условима планирања урбаног развоја, глобалног и националног оквира партнерских градова за спровођење стратегија интегралног урбаног развоја у циљу регенерације



Institute of Architecture and Urban&Spatial Planning of Serbia (IAUS) was involved as a partner in the project *CLEVER – Co-designing smart Local solutions for Exploiting Values and Enhancing Resilience (Seed Money Facility Interreg Danube Transnational Programme, Project code DTP-SMF1-187)* during the period 2018/2019. The project is part of the *Danube cooperation programme (INTERREG, Danube Transnational Programme)*, co-financed by EU funds (ERDF, IPA) and implemented through collaboration of partners from Romania (Baia Mare Municipality), Croatia (Development Agency North, Varaždin), and Serbia (IAUS, Belgrade) from September 2018 to August 2019. The project's aim was to strengthen institutional capacity in the field of urban development. Being classified as a Seed Money Facility project, the purpose of CLEVER is to support the preparation of a major project that deals with implementation of urban regeneration strategies in public spaces in partner cities through a transnational framework based on participation, governance, public-private partnership, and instruments for financing urban development.

The research process involved joint work of partners in defining problems and prioritizing potentials of urban development in partner cities, then identifying the framework for implementing the smart city concept based on the analysis of potentials for horizontal, vertical and spatial integration of key activities, measures and resources of financing urban development. The work process thus enhanced the identification of individual and institutional capacities of local government and stakeholders to foster better relationships between major actors in urban development. As a result, partners have developed a detailed report on the state-of-art of smart cities, consisted of analysis of the status of a digital city in contemporary planning conditions, analysis of global and national framework of partner cities for the implementation of integrated urban development

\* др Божидар Манић, научни сарадник, Институт за архитектуру и урбанизам Србије, bozam@iaus.ac.rs  
др Наташа Чолић, научни сарадник, Институт за архитектуру и урбанизам Србије, natasac@iaus.ac.rs  
др Ана Никовић, виши научни сарадник, Институт за архитектуру и урбанизам Србије, anan@iaus.ac.rs  
Борјан Бранков, истраживач сарадник, Институт за архитектуру и урбанизам Србије, borjan@iaus.ac.rs

јавног простора, техничких и нетехничких инструмената за управљање урбаним развојем, као и примера добре праксе у Европи. Додатно, пројекат је омогућио сагледавање апсорпционих потенцијала партнерских градова у односу на ЕУ пројекте који се баве применом концепта паметног града, као и анализу друштвених, техничких, финансијских, управљачких капацитета, иновација и препрека у имплементацији одрживог и интегралног урбаног развоја, могућих партнера за будућу сарадњу у области интегралног урбаног развоја (локалне самоуправе, истраживачке организације, невладин сектор), као и потенцијалних извора финансирања за спровођење будућих пројеката у овој области.

Главни резултат пројекта је комплетиран и предат предлог главног пројекта iCLEVER у оквиру позива *Interreg Danube Transnational Programme*, посебног циља 4.1 који се односи на унапређење институционалних капацитета у циљу решавања проблема у области друштвеног развоја. Предлог пројекта iCLEVER се заснива на принципима капитализације друштвеног и територијалног капитала. Очекивани резултат је унапређење капацитета и сарадња управе и осталих учесника у процесу планирања урбаног развоја кроз активирање урбаних заједница (*urban commons*) њиховом партиципацијом у активностима путем онлајн платформе, а у циљу препознавања заједничких интереса и активности у регенерацији јавних простора. Додатно, у току пројекта су дефинисани алтернативни сценарији главног пројекта у оквиру INTERREG позива који се односе на иновације у подстицању партиципативног и холистичког ангажовања у циљу одрживог коришћења природне и урбане културне баштине и ресурса (*iSPHERE*), и, интегрално, друштвено одговорно и иновативно управљање за навигацију средстава и локација ради увећања компетенција за пословну и друштвену иновацију (*iSIGNAL*).

strategies for the regeneration of public space, analysis of technical and non-technical instruments for managing urban development, as well as examples of good practice in Europe. In addition, the project provided an insight into the absorption potentials of partner cities in relation to EU projects dealing with the implementation of the smart city concept, as well as an analysis of social, technical, financial, governance capacities, innovations and obstacles in implementing sustainable and integrated urban development; potential partners for the future cooperation in the field of integrated urban development (local self-government, research organizations, non-governmental sector); and, sources of funding the implementation of future projects in this field.

The main result of the project is completed and submitted a proposal of the main project proposal iCLEVER under the *Interreg Danube Transnational Programme*, special objective 4.1 to enhance of institutional capacities in order to solve problems in the field of social development. The iCLEVER project proposal is based on the principles of capitalization of social and territorial capital. The expected result is capacity development and cooperation of administration and other participants in the process of urban development planning through the activation of *urban commons* participating in activities through an online platform, in order to identify common interests and activities in the regeneration of public spaces. In addition, CLEVER produced alternative project scenarios within the Interreg Call: *iSPHERE - Innovation in Stimulating Participatory & Holistic Engagement for Readiness to foster sustainable use of natural and urban heritage*; and, *iSIGNAL- Integrated, Socially - responsible & Innovative Governance for Navigating Assets and Localities to Increase competences for business and social innovation*.

Учесници завршног скупа CLEVER пројекта одржаног у Баиа Мареу (Румунија) у августу 2019. године

